

Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – klaster dobrych praktyk

Abstrakt: Celem referatu jest przedstawienie struktury Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej, działającej w oparciu o relewantne instytucje współtworzące regionalny zasób informacyjny. Czy biblioteka, tworząc swoisty klaster instytucjonalny, może być postrzegana jako kluczowa instytucja w dostępie do informacji regionalnej, bez względu na lokalizację? Jaki wpływ na dostępność usług informacyjnych ma budowanie scentralizowanego potencjału instytucjonalnego?

**BAŁTYCKA BIBLIOTEKA CYFROWA – INFORMACJA REGIONALNA –
TWORZENIE ZASOBÓW – KLASTER INSTYTUCJONALNY – DZIAŁANIE
SPOŁECZNE**

Biblioteka i użytkownik

Zmieniający się zakres zadań bibliotek publicznych, warunkowany przez zmiany czynników społecznych, technologicznych i ekonomicznych, stawia przed bibliotekarzami szereg kolejnych wyzwań. Rewolucja informacyjna traktowana jest jako jeden z kluczowych czynników obecnych zmian, powodując rozwój tzw. kapitalizmu informacyjnego i przedsiębiorstw sieciowych. Charakteryzuje się ona wieloma cechami, do których zaliczamy: innowacyjność, produktywność, elastyczność, konkurencyjność, koordynowanie działań własnych i otoczenia [3, s. 156-157]. Biblioteki posiadają potencjał, który obejmuje zasoby oraz kwalifikacje pracowników. Jest to kapitał niezbędny do sprawnego funkcjonowania w „galopującym świecie informacji”. Misja bibliotek pozostaje niezmienna, jej podmiotem jest odbiorca usług, którego potrzeby i oczekiwania są inne, niż były jeszcze kilka lat temu. Zatem działania bibliotek publicznych powinny zmierzać w kierunku ewolucji dotychczas realizowanych zadań, posiadanych zasobów oraz do przeprojektowania świadczonych usług tak, aby korespondowały one z aktualnym zapotrzebowaniem społecznym. Działania Miejskiej Biblioteki Publicznej (MBP) w Słupsku, oparte na innowacyjnych projektach, ukierunkowano na zaspokojenie potrzeb użytkowników. MBP stworzyła spójny, efektywny i dostępny dla wszystkich grup użytkowników system usług.

W grudniu 2008 r. na mapie polskich bibliotek cyfrowych pojawiła się Bałtycka Biblioteka Cyfrowa (BBC). W związku z tym organizacja pracy oraz sama struktura MBP uległy radykalnej zmianie. Tradycyjne formy związane z udostępnianiem wiedzy zostały

połączone z nowoczesną technologią cyfrową. BBC jest przede wszystkim biblioteką regionalną. Wykorzystując potencjał tradycyjnej biblioteki, realizuje też jej podstawowe zadania: gromadzenia, opracowania, zabezpieczenia (konserwacji, digitalizacji i archiwizacji) oraz udostępniania zbiorów. Słupska biblioteka cyfrowa powstała i wciąż się rozwija dzięki zaangażowaniu oraz ścisłej współpracy: Zespołu Koordynacyjnego BBC, Pracowni Digitalizacji, Działu Promocji i Informacji Regionalnej. Wykwalifikowani bibliotekarze oraz informatycy czuwają nad spójnością wszystkich działań i procesów. BBC jest pierwszą, jak dotychczas jedyną tego typu biblioteką w regionie koszalińsko-słupskim. MBP w Słupsku stała się dzięki niej instytucją hybrydową, łączącą tradycyjne formy udostępniania z najnowszą generacją informacyjną [9, s. 27-29].

Klaster wiedzy

Działalność bibliotek publicznych skupia się na potrzebach lokalnego użytkownika. W poszczególnych regionach działa wiele instytucji, które dążą do realizacji zbliżonych celów. Stworzenie regionalnej sieci informacyjnej pomiędzy tymi instytucjami tworzy swoisty klaster¹ – charakterystyczną, zaawansowaną formę skupienia, skoncentrowaną na współpracy. Termin klaster według Michaela E. Portera², to znajdująca się w geograficznym sąsiedztwie grupa przedsiębiorstw i powiązanych z nimi instytucji. Zajmują się określoną dziedziną, połączoną podobieństwami i wzajemnie się uzupełniającą. Klaster jest celową grupą instytucji powiązanych funkcjonalnie w celu osiągnięcia wartości dodanej w wyniku synergii działań organizacyjnych. Ich przedmiotem jest projektowanie wspólnych wizji, misji oraz strategii marketingowych, projektowanie polityki pozyskiwania kapitału, kształtowanie relacji z władzami lokalnymi, otoczeniem politycznym, samorządowym i społecznym [7, s. 245-249].

W przypadku BBC klaster stworzony przez relewantne instytucje jest wartością dodaną, opartą na wiedzy. Wzorem do stworzenia takiej struktury była Śląska Biblioteka Cyfrowa (ŚBC). ŚBC jest przykładem pozytywnego dzielenia się wiedzą i doświadczeniem. Dzięki takim postawom zmienia się stereotypowy pogląd o innych organizacjach, jak o wrogiej konkurencji, na rzecz traktowania ich jak możliwych partnerów.

Niewątpliwie dostęp do źródeł informacji pomaga w polepszeniu jakości życia. Dlatego też usługi informacyjne bibliotek, jako instytucji kluczowego dostępu, powinny być projektowane pod kątem zapewnienia wsparcia szerokiej rzeszy użytkowników. Biblioteki

¹ W literaturze stosuje się także inne określenia, takie jak np. grona przedsiębiorczości.

² Michael E. Porter (ur. 1947) - amerykański ekonomista, profesor, kierownik Instytutu Strategii i Konkurencji na Harvard Business School, światowej sławy ekspert w dziedzinie strategii organizacji i konkurencji. Autor 16 książek i ponad 75 publikacji w dziedzinie konkurencji, strategii konkurencji oraz konkurencyjności międzynarodowej [5].

publiczne zawsze świadczyły usługi informacyjne, broniły wolności intelektualnej, dbały o prawo swobodnego dostępu do informacji. Powinny być zatem włączone centralnie w lokalne działania partnerskie. Takie działania rodzą nowe usługi, te zaś pozwalają na udostępnianie zasobów w sposób bardziej wydajny. Wprowadzenie nowoczesnej technologii zdecydowanie zmieniło te usługi, zarówno w zakresie zawartości, jak i sposobie ich świadczenia. W obecnej chwili dostęp do informacji można uzyskać poprzez różnorodne kanały dostępu niemal z każdego miejsca na świecie. Usługi informacyjne mogą być dostosowane do potrzeb grup użytkowników, zdefiniowanych na podstawie określonych rodzajów informacji. Biblioteki powinny znać zakres działalności innych instytucji, które współpracują z tymi samymi grupami użytkowników. Celem jest bowiem uzupełnienie, a nie powielanie ich działań. Dzięki temu następuje ścisłe powiązanie [2, s. 99]. Współdziałanie umożliwia dostęp do informacji z kombinacji różnych źródeł: z lokalnych bibliotek, archiwów, muzeów, teatrów, wydawnictw, stowarzyszeń, fundacji, itp. Stworzenie centralnej bazy informacji stało się możliwe dzięki korzystaniu z nowoczesnych technologii oraz koordynacji działań szeregu instytucji. Koncepcja biblioteki, jako centrum informacji oraz „kopalni wiedzy” na temat społeczności lokalnej stała się faktem w wielu krajach [2, s. 46].

Planowa digitalizacja i dobre praktyki

Program planowej digitalizacji zbiorów w MBP rozpoczął się w 2007 r., sama idea pojawiła się rok wcześniej. Głównym celem projektu było scalenie na wspólnej platformie cyfrowej rozproszonych zbiorów regionalnych oraz prezentacja ich w internecie. Aby projekt był spójny i możliwy do realizacji określono warunki początkowe, następnie rozpoczęto celowe działanie. Na bazie dialogu rozwiązywano bieżące problemy wynikające z komunikacji wewnętrznej. Specyfika projektu spowodowała potrzebę zatrudnienia bądź przekwalifikowania personelu bibliotecznego. Szkolenia stały się zasadniczą kwestią. W kampanię projektową włączono wolontariuszy, których wiedza z obszaru fotografii cyfrowej, grafiki rastrowej i informatyki była niezwykle istotna w dziedzinie digitalizacji. Zespół zaangażowany w projekt na bieżąco zdobywał wiedzę interdyscyplinarną związaną z nowoczesną technologią cyfrową. Zdawano sobie sprawę, że powodzenie projektu wiąże się nie tylko z potrzebą szkoleń i ciągłym aktualizowaniem wiedzy, niezbędna jest przy tym wymiana doświadczeń, korzystanie z dobrych praktyk. Już na etapie tworzenia zauważono, że współpraca zewnętrzna stwarza korzystne warunki do powstania i realizacji innowacyjnego projektu. W oparciu o wiedzę i doświadczenie bibliotekarzy cyfrowych z Biblioteki Narodowej, Śląskiej Biblioteki Cyfrowej oraz z Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej,

zaczęto tworzyć strukturę projektu, dopasowując ją do warunków MBP. Jak już wcześniej wspomniano, struktura klastrowa ŚBC stała się dla słupskich bibliotekarzy wzorcem.

Na bazie analiz opracowano podstawowe wymagania techniczne oraz technologiczne całego procesu, zaczęto też pozyskiwać środki zewnętrzne. Uporządkowano infrastrukturę pomieszczeń biblioteki, powiązanych z działaniami projektowymi. Dzięki takim posunięciom uniknięto szeregu błędów, oszczędzając czas i fundusze. Istotnym elementem było rozwiązanie problemów związanych z długoterminową archiwizacją kolekcji cyfrowej. Po rozpoznaniu technologii, przetestowaniu urządzeń do skanowania oraz dostępnych systemów archiwizacji, rozpoczęto formalne działania zmierzające do utworzenia Pracowni Digitalizacji [9, s. 27-29]. Opracowano ścieżkę całego procesu, decydując się na przechowywanie plików MASTERCOPY w systemie archiwizacji danych opartym na płytach BD (blue ray) [11, s. 30-32]. Niezwykle ważnym etapem pracy był wybór właściwych narzędzi do prezentacji zbiorów cyfrowych w internecie, które nie ograniczałyby wszechstronności dostępu oraz funkcjonalności biblioteki cyfrowej. Dokonano trafnego wyboru, decydując się na platformę cyfrową dLibra, opracowaną przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (PCSS). Platforma dLibra jest pierwszym polskim systemem służącym do budowy bibliotek cyfrowych. PCSS rozwija ten projekt od 1999 r. System wykorzystywany jest przez biblioteki akademickie i publiczne do udostępniania gromadzonych przez nie zbiorów w postaci cyfrowej. Instytucje te, wykorzystując sieć PIONIER, współtworzą polską platformę rozproszonych bibliotek cyfrowych, której istotnym elementem jest Federacja Bibliotek Cyfrowych [6].

Powyższe działania, oparte na współpracy i dobrych praktykach, stały się solidną podstawą do utworzenia Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej. Obecnie najważniejszą kwestią jest tworzenie obiektów cyfrowych w bezstratnym formacie, zgodnie ze standardami oraz bezpieczne ich przechowywanie i udostępnienie. Zdigitalizowane treści wzbogaca się o metadane – informacje opisujące publikację, za pomocą których użytkownik może dotrzeć do dokumentu. Aby zapewnić szerszy dostęp do zasobu cyfrowego, opisy publikacji prezentowanych w BBC są tłumaczone na język angielski, indeksowane i dostępne przez globalne wyszukiwarki internetowe. Wgląd w te zasoby jest również możliwy poprzez ogólnoeuropejski portal Europeana³. Zasób BBC jest udostępniany użytkownikom internetu nieodpłatnie, przy czym prezentowane publikacje mają uregulowany status prawny. Obecność kopii dokumentów regionalnych w internecie spowodowała wzrost liczby czytelników, przy jednoczesnym obniżeniu kosztów dotarcia do użytkownika.

³ <http://www.europeana.eu/portal/>.

Finansowanie i system szkoleń

Na realizację projektu pozyskano m.in. środki z samorządu lokalnego oraz z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach przedstawionych poniżej programów:

- a) **Mecenat 2007**, zgodnie z wnioskiem projektowym: *Komputeryzacja Biblioteki Publicznej szansą na rozwój społeczeństwa informacyjnego w Słupsku i powiecie słupskim*, złożonym w grudniu 2006 r.,
- b) **Mecenat 2008**, zgodnie z wnioskiem projektowym: *Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – zachowanie, prezentacja i ochrona dziedzictwa Pomorza*, złożonym w grudniu 2007 r.,
- c) **Mecenat 2009**, zgodnie z wnioskiem projektowym: *Spółeczna Pracownia Digitalizacji przy Bałtyckiej Bibliotece Cyfrowe w Słupsku*, złożonym w listopadzie 2008 r. [9, s. 27-29].

Tworzenie zbiorów cyfrowych to proces kosztowny, ciągły i złożony. Dlatego już na etapie planowania należy pamiętać o opracowaniu warunków perspektywicznych, na bieżąco analizując zmiany technologiczne, możliwości finansowania oraz zapotrzebowanie społeczne. Praktyczną wiedzę zdobywa się latami, korzystając z dobrych praktyk, współpracując z instytucjami i specjalistami konkretnych dziedzin, biorąc udział w konferencjach, sesjach, forach dyskusyjnych, warsztatach, spotkaniach, analizując literaturę fachową, nieustannie poszukując źródeł finansowania. Ten proces ciągle trwa. Jego istotnym elementem jest działanie na rzecz edukacji i rozwoju nauki. Na tym polu biblioteka ściśle współpracuje z wieloma ośrodkami edukacyjnymi i naukowymi. Współpraca biblioteki nie ogranicza się do instytucji działających jedynie w województwie pomorskim, jej zasięg jest znacznie szerszy. Słupski zespół zaangażowany w projekt permanentnie poszerza zasób wiedzy związanej z digitalizacją. Od tego, jak sprawnie będzie można władać zdobytą wiedzą i potencjałem zależy, na ile wytwory zorganizowanych działań będą konkurencyjne. Tworząc inteligentną, kreatywną organizację, powinno się nieustannie czynić nakłady na kształcenie pracowników i pielęgnowanie ich szczególnych umiejętności, rozwijać systemy komunikacji wewnętrznej i kultury organizacyjnej. Szansa powodzenia jest tym większa, im więcej w zasoby wiedzy zainwestuje instytucja [1, s. 89-91]. W 2009 r. BBC została finalistą Samorządowego Lidera Zarządzania (Usługi Społeczne – Kultura) [8, s. 9], co podniosło rangę samej instytucji, jak również miasta. Słupski zespół chętnie dzieli się zdobytą wiedzą oraz doświadczeniem z bibliotekarzami, archiwistami i muzealnikami z terenu całego kraju.

Upowszechniając wiedzę na temat bibliotek cyfrowych MBP organizuje m.in.: konferencje regionalne, wystawy, zajęcia edukacyjne dla młodzieży Słupska i powiatu słupskiego, praktyki studenckie. Skupia i aktywizuje pasjonatów historii oraz wolontariuszy. Poprzez swoje działania słupscy bibliotekarze starają się zintegrować innowacyjne projekty z tradycją. Zainteresowanie nowoczesną technologią jest znaczne wśród młodzieży uczelni wyższych. Obecnie powstają dwie prace licencjackie związane z działalnością Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej. Jedna z nich będzie dziełem studenta Akademii Pomorskiej w Słupsku, kolejna studentki Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuły prac to: *Udział współczesnych technologii w krzewieniu kultury regionalnej* oraz *Bałtycka Biblioteka Cyfrowa w Słupsku*. Obie prace powstają na Wydziale Pedagogiki. Istotnym elementem praktycznej edukacji jest organizacja warsztatów w Społecznej Pracowni Digitalizacji. Puentując problem związany z finansowaniem i edukacją, należałoby dodać, że każdy z powyższych programów objętych mecenatem państwa ściśle ze sobą koresponduje. W 2010 r. działania zespołu słupskiego skupiły się na perspektywie rozwoju klastra.

Klaster BBC i jego znaczenie w edukacji regionalnej

Bałtycką Bibliotekę Cyfrową tworzą zarówno instytucje, jak i osoby prywatne. Obecnie w ramach BBC działa:

- a) Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku, założyciel i administrator,
- b) Archiwum Państwowe w Koszalinie wraz z Oddziałem w Słupsku,
- c) Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku,
- d) Muzeum w Koszalinie,
- e) Teatr Lalki „Tęcza” w Słupsku,
- f) Muzeum Zamek Książąt Pomorskich w Darłowie,
- g) Słupskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne,
- h) AG Media Pomorskie,
- i) Wydawnictwo AUH FOTECH,
- j) Agencja Wydawniczo-Reklamowa „Moje Miasto”,
- k) Fundacja na rzecz rozwoju społeczno-kulturalnego i promocji Ziemi Słupskiej, Zaborów, Borów i Gochów „Naji Göche”,
- l) Zarząd Główny Stowarzyszenia Kaszubsko-Pomorskiego z siedzibą w Gdańsku.

Akces wstąpienia do BBC zgłosiły kolejne instytucje. Bazę sprzętową (profesjonalne skanery wraz z oprogramowaniem i odpowiednio wyposażone stanowiska komputerowe) posiada Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku oraz Archiwum Państwowe w Koszalinie.

Pozwala to na organizowanie szkoleń dla osób i instytucji, które, spełniając określone warunki techniczne, będą mogły w przyszłości samodzielnie digitalizować własne kolekcje i zbiory. Stworzenie zaplecza technicznego i dobre chęci są jedynie początkiem działania projektowego.

BBC tworząc klaster, koncentruje w jednym miejscu informacje z wielu znaczących instytucji – bibliotek, muzeów, archiwów, fundacji, wydawnictw, stowarzyszeń, teatrów, co umożliwia interdyscyplinarną współpracę. Często biblioteki, muzea i archiwa są postrzegane jako instytucje statyczne i niezmiennie. Ten pogląd jednak ulega dość radykalnej zmianie. Istnieje szereg sposobów współpracy, w odniesieniu do konkretnego celu. Każda z tych instytucji gromadzi charakterystyczne zbiory regionalne, dopasowane do jej zadań. Do bibliotekarzy, archiwistów i muzealników należy dbałość o skupienie pojedynczych wspomnień w dokumencie, czy to w postaci obrazu, dźwięku, fotografii, kroniki czy „żywego” dokumentu. Z doświadczenia wiemy, że wiele takich nieopracowanych dzieł tkwi na półkach magazynowych, piwnicach, strychach i przez długie lata nikt do nich nie zagląda. Co więc wynika z zachowania materialnej tradycji, bez dostępu do dzieła, ze względu na jego bezcennność, kruchość czy ochronę? Szereg dokumentów prezentowanych obecnie w bibliotece cyfrowej stanowiło dotychczas „zasób ukryty”, co kłóciło się z koncepcją społeczeństwa informacyjnego. Dzięki współpracy, instytucje działające w regionie współtworzą unikatowy centralny zasób cyfrowy, prezentując przy tym nową jakość informacyjną oraz zapewniając większą ochronę własnym zbiorom.

Pojawienie się BBC umocniło proces kształcenia młodzieży, związany z szeroko pojętą kulturą regionu. Należy przy tym zaznaczyć, że edukacja regionalna stanowi istotny element współczesnej rzeczywistości. Zapoznanie młodzieży z treścią zasobu regionalnego jest niezwykle ważne. W dobie otwartych granic i wspólnoty europejskiej wiele miejsca poświęciło się w ostatnim czasie dyskusji na temat zachowania tożsamości narodowej; dyskusja ta często pozostawała jałowa. Czas więc było zamienić rozważania teoretyczne w praktykę. Cyfrowa dystrybucja materiałów w pewnym stopniu rozwiązała problem zachowania i obiegu wiedzy związanej z regionem [10, s. 61-62].

Archiwa, muzea czy biblioteki, podejmując decyzję o współtworzeniu cyfrowego zasobu regionalnego, propagują prawo do wolności informacji. Instytucje współtworzące prowadzą przemyślaną politykę doboru materiałów, by w jak najbardziej przystępny dla czytelnika internetowego sposób przybliżyć historię i kulturę regionu. Choć wielkość i różnorodność zbiorów daje duże możliwości doboru obiektów, niezbędne jest określenie podstawowych priorytetów w typowaniu dokumentów oraz ustalenie kolejności

w sporządzaniu ich kopii cyfrowych. „Biblioteki” poszczególnych instytucji zawierają bogate, różnorodne w formie i treści zbiory dotyczące regionu. Są to zarówno wydawnictwa urzędowe jak i czasopisma i gazety, kalendarze czy druki ulotne. Czasopisma i gazety stanowią odrębną kategorię zbiorów. Ze względu na ich różnorodność są swoistą „kopalnią” wiedzy na temat życia codziennego i kultury mieszkańców Pomorza na przestrzeni dziejów. BBC eksponuje nie tylko dawne niemieckie tytuły ratując je od zapomnienia, ale skupia się również na prezentacji wciąż ukazujących się tytułów gazet i czasopism regionalnych.

Dostępność zasobu wirtualnego jest niezależna od położenia geograficznego jednostki udostępniającej. Dzięki skupieniu oraz dostępności zróżnicowanych zasobów, użytkownik może dokonać wyboru, syntetyzować wiedzę, tworząc zupełnie nowe wartości. Funkcjonowanie bibliotek cyfrowych w obrębie klastra jest znacznie bardziej uzasadnione ekonomicznie i jakościowo od funkcjonowania bibliotek instytucjonalnych, skupiających na swoich platformach jedynie własne zbiory. Klastr w kulturze daje alternatywne możliwości finansowania inicjatyw kulturalnych. Projekty tworzone przez szereg relewantnych instytucji mają zwiększone możliwości finansowania.

Bliskość geograficzna ułatwia interakcję pomiędzy instytucjami, realizującymi cel główny. Interakcja ta polega na konkutowaniu i współpracy instytucji współtworzących zasób regionalny, bowiem każda z nich dysponuje konkurencyjnym źródłem. W przypadku BBC, instytucje współtworzące, działając na zasadzie porozumienia, są dostawcą wiedzy, zaś klientem w łańcuchu wartości jest użytkownik. Każda z tych instytucji dysponuje zaawansowaną kadrą merytoryczną. Dzięki wiedzy i doświadczeniu zróżnicowanych środowisk istnieje możliwość dalszych innowacyjnych działań w sektorze kultury.

Dr Zbigniew Maciaszek z Instytutu Ekonomii i Zarządzania POU (Polish Open University) podkreśla, iż koncepcja klastrów jest nowym sposobem myślenia o gospodarce narodowej, regionalnej i miejskiej. Analiza klastrów dowodzi, że przewaga konkurencyjna w większym stopniu zależy od czynników spoza pojedynczej instytucji, czy firmy, a nawet spoza sektora. Jak pisze M. E. Porter, klastry stanowią forum, na którym powinien zostać nawiązany dialog nowego typu między firmami, agencjami rządowymi i instytucjami, takimi jak: uczelnie, instytucje badawcze, organizacje użyteczności publicznej. Klastry mają kluczowe znaczenie dla innowacyjności. W Europie od bardzo dawna bazuje się na systemie klastrów, wykorzystując drzemiący w nich potencjał [4].

Zakończenie

Definiując rolę klastra w strategii MBP, należałoby stwierdzić, że przybrał on w tym przypadku formę opartą na wiedzy, bazując na miejscowym zasobie ludzkim i lokalnych

wieżach, tradycji i umiejętnościach. Realizacja powiązanych ze sobą projektów umożliwiła w szerszym niż dotychczas zakresie i zasięgu ochronę i udostępnianie pomorskiego dziedzictwa kulturowego, głównie piśmiennictwa. Instytucje zaangażowane w projekt wypracowały nowe metody współpracy, natomiast pracownicy tych instytucji oraz wolontariusze znacznie poszerzyli swoją zawodową wiedzę i umiejętności.

Bałtycka Biblioteka Cyfrowa jest swoistym klastrem w sektorze kultury regionu. Rozwój struktury tegoż klastra wymagał od początku wytyczenia konkretnych celów oraz zgodności, co do powiązań poszczególnych instytucji. Cel został osiągnięty, zaś perspektywy rozwoju klastra są szerokie. Ich wykorzystanie jednak zależy od wielu czynników, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Dlatego słupski zespół realizujący projekt uważa klastry za zwiastun gospodarki strukturalnie innowacyjnej, dającej możliwości rozwoju. Informacja to również produkt, zaś na bazie informacji tworzy się szereg nowych dziedzin. Otwierając dotychczas ukryte zasoby społeczeństwu, biblioteka pośredniczy w ugruntowaniu oraz poszerzaniu wiedzy regionalnej, umacniając jednocześnie tę świadomość w lokalnej społeczności. Biblioteki, archiwa i muzea są instytucjami, które mogą służyć rozwojowi gospodarki opartej na wiedzy. W przypadku BBC rozwój nowych technologii cyfrowych idzie w parze z lokalnym patriotyzmem.

Współpraca, dyskusja oraz wymiana wiedzy z udziałem przedstawicieli wielu środowisk zainteresowanych wdrażaniem procesów innowacyjnych staje się podstawą nowoczesnych strategii, zmierzających do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Dzięki temu rodzi się efektywny marketing usług, pozwalający wykorzystać wszystkie zasoby sieci (bibliotek, muzeów, archiwów, teatrów, fundacji, stowarzyszeń, wydawnictw, osób prywatnych, etc.). Czy uda nam się zatem na zasadzie dialogu oraz współpracy, wypracować doskonały model gospodarki opartej na wiedzy?

Wykorzystane źródła i opracowania

1. Bednarek-Michalska Bożena. Praktyka tworzenia biblioteki cyfrowej na przykładzie Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej. In Woźniak-Kasperek Jadwiga, Franke Jerzy (red.). *Biblioteki cyfrowe. Projekty, realizacje, technologie*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2007, s. 89-91. ISBN 978-83-89316-72-1.
2. Czajka Stanisław (red.) i in. *Biblioteki publiczne w erze cyfrowej. Pulman Poradnik*. Warszawa: Wydawnictwo SBP, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, 2004. (Propozycje i Materiały). ISBN 83-89316-26-9.
3. Kisilowska Małgorzata. Być czy nie być jak MCDONALD'S? Bibliotekarstwo publiczne w społeczeństwie sieciowym. In Maria Kocójowa (red). *ePublikacje Instytutu INiB UJ* [Dokument elektroniczny]. Seria III, nr 4. Tryb dostępu: www.inib.uj.edu.pl/wyd_inib/s3_z4/kisilowska.pdf. Stan na 27.04.2010 r.

4. Maciaszek Zbigniew. Rola klastrów przemysłowych w konkurencyjnej przewadze narodów. Cz. 1. In *Zarządzanie Zmianami. Biuletyn POU* [Dokument elektroniczny]. 2010, nr 1 (35), ISSN-1897-3329. Tryb dostępu: http://www.wsz-pou.edu.pl/biuletyn/druk.php?p=&strona=biul_macia34_1&nr=35. Stan z dnia 30.04.2010 r.
5. Michael E. Porter. In *Wikipedia. Wolna encyklopedia* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://pl.wikipedia.org/wiki/Michael_E._Porter. Stan z dnia 26.04.2010.
6. O projekcie dLibra. Krótka historia projektu. In *dLibra. Digital Library Framework* [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://dlibra.psnc.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=81&Itemid=73. Stan z dnia: 17.10.2010.
7. Porter Michael E.; przekł. Ehrlich Andrzej. *Porter o konkurencji*. Warszawa: PWE, 2001. ISBN 82-208-1287-9, 83-208-1287-9.
8. *Samorządowy Lider Zarządzania 2009. Usługi społeczne. Kultura – Pomoc Społeczna – Oświata*. Poznań, Warszawa: Związek Miast Polskich, 2009. ISBN 83-921993-1-6.
9. Sroka Danuta. Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – jak to zrobiliśmy? In *Bibliotekarz*. 2009, nr 7-8, s. 27-29. ISSN 0208-4333.
10. Sroka Danuta. Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – nowoczesne źródło informacji regionalnej. In *Informator Oświatowy*. 2009, nr 3, s. 61-62. ISSN 1505-0904.
11. Żabicki Sławomir. Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – sprzęt i oprogramowanie, jego techniczne plusy i minusy. In *Bibliotekarz*. 2009, nr 7-8, s. 30-32. ISSN 0208-4333.

Danuta Sroka

Sławomir Żabicki

BAŁTYCKA BIBLIOTEKA CYFROWA – KLASTER DOBRYCH PRAKTYK

Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku

CO TO JEST KLASTER?

- ✗ Grupa instytucji zajmująca się określoną dziedziną, połączona podobieństwami i wzajemnie się uzupełniająca, znajdująca się w geograficznym sąsiedztwie.
- ✗ Klaster jest celową grupą instytucji powiązanych funkcjonalnie w celu osiągnięcia wartości dodanej w wyniku synergii działań organizacyjnych.

M.E. Porter: *Porter o konkurencji*, PWE, Warszawa 2001

DROGA OD POMYSŁU DO REGIONALNEGO REPOZYTORIUM CYFROWEGO

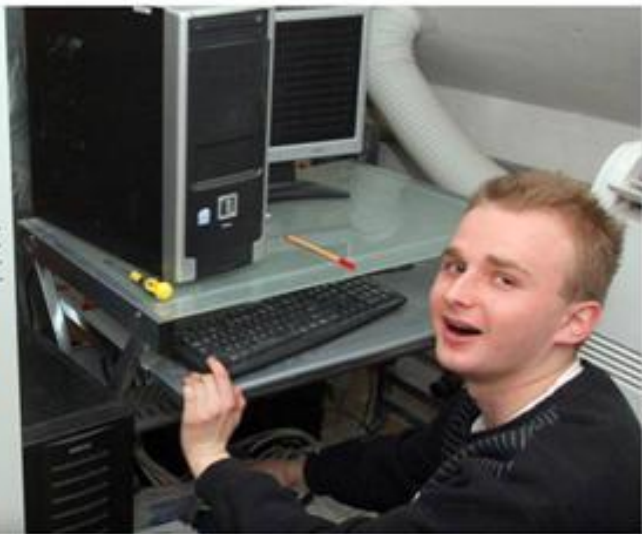
- Inicjatywa digitalizacji dokumentów 2006 r.
- Program planowej digitalizacji 2007 r.
- Struktura projektu.
- Bazowanie na dobrych praktykach.
- Zdobywanie wiedzy i kompetencji.
- Rozwiązywanie problemów w komunikacji wewnętrznej.
- Włączenie specjalistów wolontariuszy.
- Poszukiwanie źródeł finansowania.

DROGA OD POMYSŁU DO REGIONALNEGO REPOZYTORIUM CYFROWEGO

DROGA OD POMYSŁU DO REGIONALNEGO REPOZYTORIUM CYFROWEGO

- Utworzenie Pracowni Digitalizacji luty 2008 r.
- Utworzenie Bałtyckiej Biblioteki Cyfrowej grudzień 2008 r.
- Otwarcie Społecznej Pracowni Digitalizacji listopad 2009 r.
- Rozwój klastra.
- Perspektywy

DROGA OD POMYSŁU DO REGIONALNEGO REPOZYTORIUM CYFROWEGO

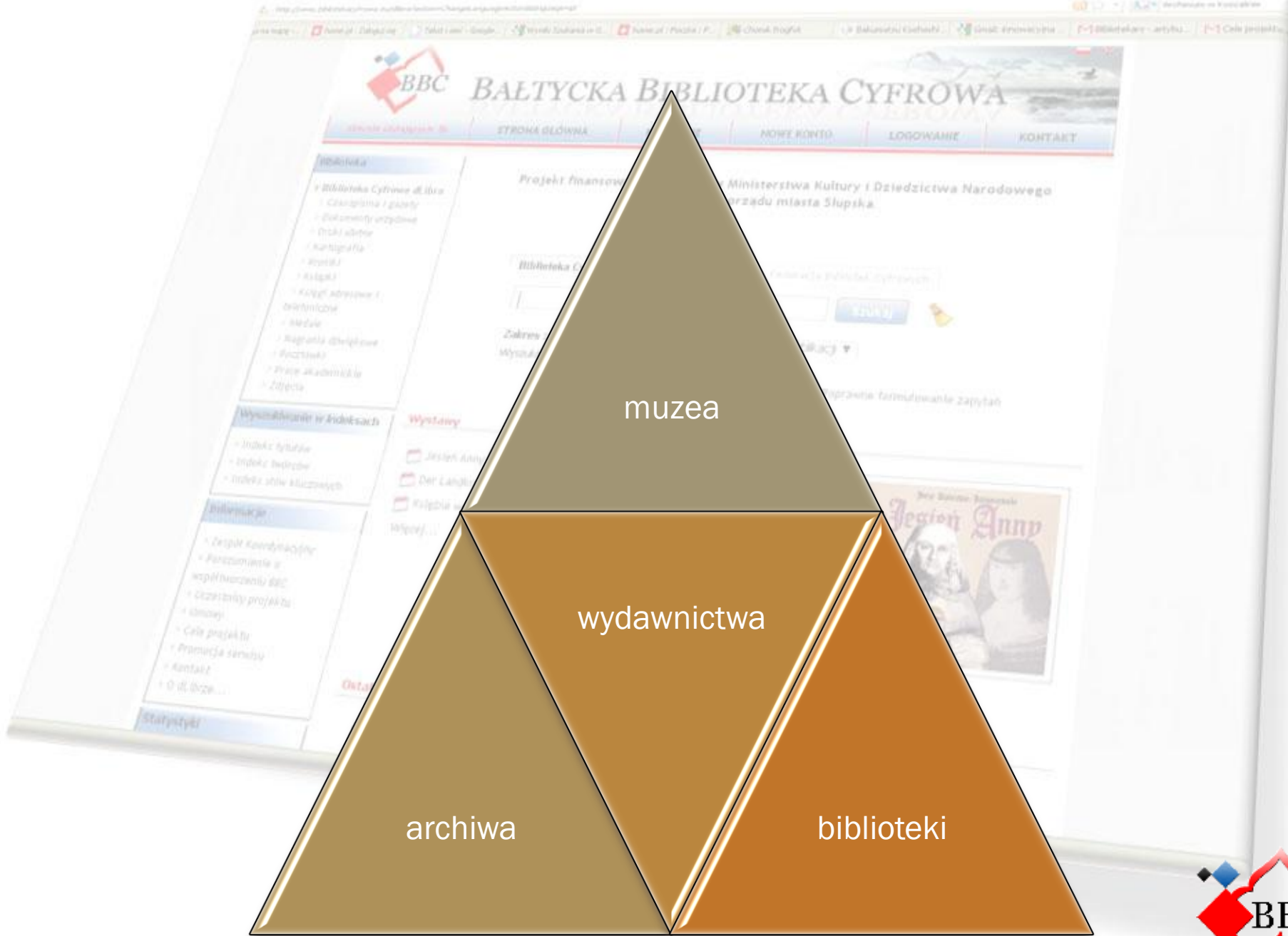
- Źródła finansowania:
- **Mecenat 2007**, zgodnie z wnioskiem projektowym: *Komputeryzacja Biblioteki Publicznej szansą na rozwój społeczeństwa informacyjnego w Słupsku i powiecie słupskim.*
- **Mecenat 2008**, zgodnie z wnioskiem projektowym: *Bałtycka Biblioteka Cyfrowa – zachowanie, prezentacja i ochrona dziedzictwa Pomorza.*
- **Mecenat 2009**, zgodnie z wnioskiem projektowym: *Spółeczna Pracownia Digitalizacji przy Bałtyckiej Bibliotece Cyfrowej w Słupsku.*

DROGA OD POMYSŁU DO REGIONALNEGO REPOZYTORIUM CYFROWEGO

INSTYTUCJE WSPÓŁTWORZĄCE BAŁTYCKĄ BIBLIOTEKĘ CYFROWĄ

**INSTYTUCJA
SELEKCJONER**

**INSTYTUCJA
SELEKCJONER**

**INSTYTUCJA
SELEKCJONER/REDAKTOR**

**INSTYTUCJA
SELEKCJONER/REDAKTOR
SKANERZYSTA**

REDAKTOR

SKANERZYSTA

KONWERSJA

PUBLIKACJA

ARCHIWIZACJA

DLACZEGO KLASTER?

- ✗ Przekonanie o możliwości uzyskania wymiernych korzyści dla każdego z podmiotów.
- ✗ Kumulacja wiedzy.
- ✗ Wyższa sprawność działania.
- ✗ Niższe koszty działania.
- ✗ Profesjonalizacja procesu digitalizacji.
- ✗ Ograniczenie ryzyka – nie jesteśmy zdani sami na siebie, mamy współpartnerów, łatwiej nam.
- ✗ Unikanie dublowania wysiłków.
- ✗ Scalenie na wspólnej platformie cyfrowej i udostępnienie on-line kulturowego dziedzictwa regionu.
- ✗ Promocja regionu.
- ✗ Stworzenie mechanizmów wsparcia działalności przez władze regionalne.

CEL DZIAŁAŃ WEWNĄTRZ KLASTRA

- ✗ Działanie w kierunku niwelowania słabych punktów współpartnerów.
- ✗ Rozdzielanie zadania między współpartnerów – zgodnie z ich kompetencjami.
- ✗ Budowanie relacji, opartych na zaufaniu – dzielić się swoimi, sprawdzonymi sposobami postępowania.

CZY BIBLIOTEKA, TWORZĄC SWOISTY KLASTER INSTYTUCJONALNY, MOŻE BYĆ POSTRZEGANA JAKO INSTYTUCJA KLUCZOWEGO DOSTĘPU DO INFORMACJI REGIONALNEJ, BEZ WZGLĘDU NA LOKALIZACJĘ?

- ✗ Bałtycka Biblioteka Cyfrowa, nakierowując działania na zaspokojenie potrzeb użytkowników, stworzyła wirtualny zasób informacji regionalnej. Zasób powstał na bazie zróżnicowanych instytucji współtworzących klaster, udostępniając treści w najszerszym środowisku informacyjnym – internecie. Dostępność zasobu wirtualnego jest niezależna od położenia geograficznego jednostki udostępniającej.

JAKI WPŁYW NA DOSTĘPNOŚĆ USŁUG INFORMACYJNYCH MA BUDOWANIE SCENTRALIZOWANEGO POTENCJAŁU INSTYTUCJONALNEGO?

- ✗ BBC tworząc klaster, koncentruje w jednym miejscu różnego rodzaju instytucje, co umożliwia interdyscyplinarną współpracę. Każda z nich gromadzi dopasowane do jej zadań, zbiory regionalne. Scalenie kopii oryginalnych zbiorów, fizycznie rozproszonych, umożliwia dostęp do treści zawartych w dokumentach, gromadzonych w tych instytucjach. Wspólny zasób cyfrowy tworzy nową jakość informacyjną, zapewniając pełniejszą ochronę dokumentom regionalnym. Szereg tych zbiorów stanowiło dotychczas „zasób ukryty”, co kłóciło się z koncepcją społeczeństwa informacyjnego. Dzięki skupieniu oraz dostępności zróżnicowanych zasobów, użytkownik może dokonać wyboru, usyntetyzowując wiedzę, tworząc kolejne wartości. Funkcjonowanie systemów klastrowych jest znacznie bardziej uzasadnione ekonomicznie i jakościowo od funkcjonowania bibliotek instytucjonalnych, skupiających na swoich platformach jedynie własne zbiory.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

Danuta Sroka

e-mail: dansrok@gmail.com

Sławomir Żabicki

e-mail: slawek-foto@sl.home.pl

www.bibliotekacyfrowa.eu